

Per hoc autem excluditur error Apollinaris, & sequacium ejus, qui dixerunt, teste Gregor. Nysseno, Lib. II. de Phil. cap. vi. animas ab animabus generari, sicut à corporibus corpora.

CAPUT LXXXVII.

Quod anima humana producat in esse à Deo per creationem.

I. Part. quest. xc. art. 2.

EX his autem quæ dicta sunt, ostendi potest quod solus Deus animam humanam in esse producit.

1. Omne enim quod in esse producit, vel generatur per se, aut per accidens, vel creatur. Anima autem humana non generatur per se, quum non sit composita ex materia, & forma, ut supra cap. l. & seqq. ostensum est; neque generatur per accidens: quum enim sit forma corporis, generaretur per corporis generationem, quæ est ex virtute activa seminis, quod cap. præced. improbatum est. Cum ergo anima humana de novo esse incipiat, non enim est æterna, nec præexistit corpori, ut supra cap. lxxxiii. ostensum est: relinquatur quod exeat in esse per creationem. Ostensum est autem supra cap. xxi. quod solus Deus potest creare. Solus igitur ipse animam humanam in esse producit.

2. Amplius. Omne illud cujus substantia non est suum esse, habet sui esse auctorem, ut supra ostensum est. Anima autem humana non est suum esse, hoc enim solius Dei est. Habet igitur causam activam sui esse. Sed quod per se habet esse, per se etiam agit; quod vero non habet esse per se, sed solum cum alio, non per se fit, sed alio facto, sicut forma ignis fit igne generato. Anima autem humana hoc habet proprium inter alias formas, quod est in suo esse subsistens, & esse quod est sibi proprium, corpori communicat. Anima igitur per se habet suum fieri propter modum aliarum formarum, quæ fiunt per accidens, compositis factis. Sed cum anima humana non habeat materiam partem sui, non potest fieri ex alio sicut ex materia. Relinquatur ergo quod ex nihilo fiat, & sic creetur. Quum igitur creatio sit opus proprium Dei, ut supra cap. xxi. ostensum est, sequitur quod à solo Deo immediate creatur.

3. Adhuc. Eorum quæ sunt unius generis, est idem modus prodeundi in esse, ut supra cap. xvi. probatum est. Anima autem est de genere substantiarum intellectualium quæ non possunt aliter intelligi prodire in esse nisi per viam creationis. Anima igitur humana exit in esse per creationem à Deo.

4. Item. Quidquid producit in esse ab aliquo agente, acquirit ab ipso vel aliquid quod est principium essendi in tali specie, vel ipsum esse absolutum. Anima autem non potest sic produci in esse, quod acquiratur ei aliquid quod sit principium essendi, sicut contingit in rebus compositis ex materia & forma, quæ generantur per hoc quod acquirunt formam in actu: non enim habet anima aliquid in se ipsa quod sit sibi principium essendi, cum sit substantia simplex, ut supra cap. l. & seq. ostensum est. Relinquatur igitur quod non producat in esse ab aliquo agente, nisi per hoc quod consequitur ab ipso esse absolute. Ipsum autem esse est proprius effectus primi, & universalis agentis: secunda enim agentia agunt per hoc quod imprimunt similitudines suarum formarum in rebus factis, quæ sunt formæ factorum. Anima igitur non potest produci in esse nisi à primo,

& universali agente quod est Deus.

5. Præterea. Finis rei respondet principio ejus: tunc enim res perfecta est cum ad primum principium pertingit vel per similitudinem, vel quocumque modo. Finis autem animæ humanæ, & ultima ejus perfectio est quod per cognitionem, & amorem transcendat totum ordinem creaturarum, & pertingat ad primum principium, quod Deus est. Igitur à Deo habet proprie suæ originis principium.

Hoc etiam innuere videtur sacra Scriptura; Genesis i. cum enim de institutione aliorum animalium loquens, eorum animas aliis causis adscribat, utpote cum dicit: Producant aquæ reptile animæ viventis: & similiter de aliis, ad hominem veniens, animam ejus à Deo creati ostendit, dicens: Formavit Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ.

Per hoc autem excluditur error ponentium, animas ab Angelis esse creatas Seleucianorum de quibus August. lib. de hæret. num. lxx.

CAPUT LXXXVIII.

Rationes contra determinatam veritatem.

Sunt autem quædam quæ præmissis videntur esse adversa.

1. Quum enim homo sit animal, inquantum habet animam sensitivam; ratio autem animalis univoce homini, & aliis animalibus conveniat: videtur quod anima sensitiva hominis sit ejusdem generis cum animabus aliorum animalium. Quæ autem sunt unius generis, eundem modum habent procedendi in esse. Anima igitur sensitiva hominis, sicut & aliorum animalium, per virtutem quæ est in semine, in esse procedit. Est autem idem secundum substantiam anima intellectiva, & sensitiva in homine, ut supra cap. lvi. ostensum est. Videtur igitur quod etiam anima intellectiva per virtutem seminis producat.

2. Præterea. Sicut docet Aristoteles in Lib. de generatione animalium, Lib. II. cap. iii. prius tempore est fœtus animal quam homo. Sed cum est animal, & non homo, habet animam sensitivam, & non intellectivam: quam quidem sensitivam non est dubium ex virtute activa seminis produci, sicut & in cæteris animalibus contingit; illa autem anima sensitiva est in potentia ut sit intellectiva, sicut illud animal est in potentia ut sit animal rationale. Nisi forte dicatur, quod anima intellectiva superveniens sit alia substantia, quod supra cap. lvi. improbatum est. Videtur ergo quod substantia animæ intellectivæ sit ex virtute quæ est in semine.

3. Item. Anima, quum sit forma corporis, unitur corpori secundum suum esse. Sed ad ea quæ sunt unum secundum esse, terminatur una actio unius agentis: si enim sunt diversa agentia, & per consequens diversæ actiones; sequetur quod sint facta diversa secundum esse. Oportet ergo unius agentis unam actionem terminari ad esse animæ, & corporis. Constat autem quod corpus fit per actionem virtutis quæ est in semine. Ergo & ab eadem est anima, quæ est ejus forma, & non ab agente separato.

4. Amplius. Homo generat sibi simile secundum speciem per virtutem quæ est in semine deciso. Omne autem agens univocum generat sibi simile in specie, per hoc quod causat formam generati, à qua est ejus species. Anima igitur humana, à qua est species hominis, producit ex virtute, quæ est in semine.

5. Item. Apollinaris sic argu mentatur (teste Gregor.

gor. Nyssen. II. Lib. de Phil. cap. vi.) Quicumque dat complementum operi, cooperatur agenti. Sed si animæ creantur à Deo, ipse dat complementum generationi puerorum, qui quandoque ex adulteris nascuntur. Ergo Deus cooperatur adulteris: quod sibi inconveniens videtur.

6. Inveniuntur autem in Libro qui Gregorio Nysseno inscribitur, quædam rationes ad hoc idem probandum. Argumentatur autem sic. Ex anima & corpore fit unum, quod est homo unus. Si igitur anima fiat prius quam corpus, aut corpus prius quam anima; idem erit prius, & posterius se ipso: quod videtur impossibile. Simul igitur fit corpus, & anima. Sed corpus incipit fieri in decisione seminis. Ergo & per decisionem seminis anima in esse producit.

7. Adhuc. Imperfecta videtur esse operatio agentis, qui non totam rem in esse producit, sed solum ejus alteram partem. Si igitur Deus animam in esse produceret, corpus vero virtute seminis formaretur, quæ duo sunt partes unius, scilicet hominis; utriusque operatio, scilicet Dei, & seminativæ virtutis, imperfecta videretur; quod patet esse inconveniens. Ab una igitur & eadem causa producit anima, & corpus hominis. Constat autem corpus hominis produci virtute seminis. Ergo & anima.

8. Item. In omnibus quæ generantur ex semine, omnes partes rei generatæ simul comprehenduntur virtute in semine, licet actu non appareant; sicut videmus in tritico, aut in quolibet alio semine, quod herba, & culmus, & internodia, & fructus, & aristæ virtute comprehenduntur in primo semine, & postea protenditur semen, & dilatur quædam consequentia naturali ad perfectionem, non assumens aliquid extrinsecum. Constat autem animam esse partem hominis. In semine igitur hominis, virtute continetur anima humana, non autem ex aliqua exteriori causa principium sumit.

9. Amplius. Eorum quorum invenitur idem processus, & terminus, oportet esse idem originis principium. Sed in generatione hominis idem processus corporis, & animæ, & idem terminus invenitur: secundum enim quod figuratio, & quantitas membrorum procedit; & animæ etiam operationes magis ac magis manifestantur: nam prius apparet operatio animæ sensitivæ, & tandem corpore completo operatio animæ intellectivæ. Ergo idem est principium animæ, & corporis. Sed principium originis corporis est per decisionem seminis. Ergo est & principium originis animæ.

10. Adhuc. Quod configuratur alicui, constituitur ex ratione ejus cui configuratur; sicut cera, quæ configuratur sigillo, accipit hanc configurationem ex impressione sigilli. Constat autem corpus hominis, & cujuslibet animalis esse propriæ animæ configuratum: talis est enim organorum dispositio, qualis competit ad operationes animæ per eas exercendas. Corpus igitur formatur ex actione animæ: unde etiam Aristoteles dicit in II. de Anima text. comm. xxxvi. quod anima est efficiens causa corporis. Hoc autem non esset, nisi anima esset in semine: nam corpus per virtutem quæ est in semine, constituitur. Est igitur anima humana in semine hominis, & ita ex decisione seminis originem habet.

11. Item. Nihil vivit nisi per animam. Semen autem est vivum: quod patet ex tribus. Primo quidem quia à vivente deciditur. Secundo quia in semine apparet calor vitalis, & operatio vitæ quæ sunt rei viventis indicia. Tertio quia semina plantarum

terræ mandata, nisi in se vitam haberent, ex terra, quæ est exanimis, non possent calefcere ad vivendum. Est igitur anima in semine, & sic ex decisione seminis vitam habet, & originem capir.

12. Amplius. Si anima non est ante corpus, ut ostensum est cap. lxxxiii. neque incipit esse cum seminis decisione, sequitur quod prius formetur corpus, & postea ei infundatur anima de novo creatæ. Sed si hoc est verum, sequitur ulterius quod anima sit propter corpus: quod enim est propter aliud, invenitur eo posterius; sicut vestimenta fiunt propter hominem. Hoc autem est falsum: nam magis est corpus propter animam, finis enim semper nobilior est. Oportet igitur dicere, quod anima simul cum decisione seminis oriatur.

CAPUT LXXXIX.

Responsiones ad prædicta.

Ad faciorem vero præmissarum rationum solutionem, præmittenda sunt quædam ad exponendum ordinem, & processum generationis humanæ, & generaliter animalis.

Primo itaque sciendum est, falsam esse opinionem quorundam dicentium, quod opera vitæ, quæ apparent in embryone ante ultimum complementum, non sunt ex aliqua anima, vel virtute animæ in eo existente, sed ex anima matris. Si enim hoc esset verum; jam embryo non esset animal, quum omne animal ex anima & corpore constet. Operationes etiam vitæ non proveniunt à principio activo extrinseco, sed ab intranea virtute, in quo præcipue à non viventibus viventia videntur discerni, quorum est proprium movere se ipsa: quod enim nutritur, assimilat sibi nutrimentum: unde oportet in nutrito esse virtutem nutritionis activam, cum agens sibi simile agat. Et multo est hoc manifestius in operibus sensus: nam videre, & audire convenit alicui per virtutem aliquam in ipso existentem, non in alio. Unde cum embryo invenitur nutriti ante ultimum complementum, & etiam sentire, non potest hoc attribui animæ matris.

Nec tamen potest dici, quod in semine ab ipso principio sit anima secundum suam essentiam completam; cujus tamen operationes non apparent propter organorum defectum. Nam cum anima unitur corpori ut forma, non unitur nisi corpori cujus est propriæ actus. Est autem anima actus corporis organici. Non est igitur ante organizationem corporis in semine anima actus, sed solum potentia, sive virtute: unde Aristoteles dicit in II. de Anima text. comm. xxx. quod semen, & fructus sic sunt potentia vitam habentia, quod abijciunt animam, id est anima carent; cum tamen id cujus anima est actus, sit potentia vitam habens, non tamen abiciens animam. Sequeretur etiam, si à principio anima esset in semine, quod generatio animalis esset solum per decisionem, sicut est in animalibus anulosis, quod ex uno fiunt duo. Semen enim, si statim cum est decidit, animam haberet, jam haberet formam substantialem. Omnis autem generatio substantialis præcedit formam substantialem, non eam sequitur; si quæ vero transmutationes formam substantialem sequuntur, non ordinantur ad esse generati, sed ad bene esse ipsius. Sic igitur generatio animalis completeretur in ipsa decisione seminis; omnes autem transmutationes sequentes essent ad generationem impertinentes.

Sed adhuc magis est ridiculum, si hoc de anima

rationali dicatur: tum quia impossibile est ut dividatur secundum divisionem corporis, ad hoc ut in deciso semine esse possit: tum quia sequeretur quod in omnibus pollutionibus, ex quibus conceptus non sequitur, nihilominus rationales animæ multiplicarentur.

Neque etiam dici potest (quod quidam dicunt) etsi à principio decisionis in semine non sit anima actu, sed virtute propter deficientiam organorum, tamen ipsamet virtutem seminis, quod est corpus organizabile, etsi non organizatum, esse proportionally semini animam in potentia, sed non actu. Et quia vita plantæ pauciora requirit organa quam vita animalis; primo semine sufficienter ad vitam plantæ organizato, ipsam prædictam virtutem fieri animam vegetabilem; deinde organis magis perfectis, & multiplicatis, eandem perducit ut sit anima sensitiva; ulterius autem forma organorum perfecta, eandem animam fieri rationalem; non quidem per actionem virtutis seminis, sed ex influxu exterioris agentis: propter quod suspicantur, Aristotelem dixisse, intellectum ab extrinseco esse, in Libro de generatione animalium. Secundum enim hanc positionem sequeretur quod aliqua virtus eadem numero nunc esset anima vegetabilis tantum, & postmodum anima sensitiva, & sic ipsa forma substantialis continue magis ac magis perficeretur; & ulterius sequeretur quod non simul, sed successive educeretur forma substantialis de potentia in actum, & ulterius quod generatio esset motus continuus, sicut & alteratio: quæ omnia sunt impossibilia in natura. Sequeretur etiam adhuc majus inconveniens, scilicet quod anima rationalis esset mortalis. Nihil enim formaliter alicui rei corruptibili adveniens facit ipsum esse incorruptibile per naturam; alias corruptibile mutaretur in incorruptibile, quod est impossibile, cum differant secundum genus, ut dicitur in X. Metaphys. text. com. xxvi. Substantia autem animæ sensibilis, quum ponatur esse per accidens generata à corpore generato in processu prædicto, de necessitate est corruptibilis ad corruptionem corporis. Si igitur ipsamet sit rationalis, quodam lumine intrinsecus inducto, quod formaliter se habet ad ipsam, est enim sensitivum potentia intellectivum; de necessitate sequitur quod anima rationalis corpore corrupto corrumpitur; quod est impossibile, ut supra cap. lxxix. probatum est, & fides catholica docet.

Non igitur ipsamet virtus quæ cum semine deciditur, & dicitur formativa, est anima, neque in processu generationis fit anima; sed cum ipsa fundetur sicut in proprio subjecto in spiritu, cujus est semen contentivum, sicut quoddam spumosum, operatur formationem corporis, prout agit ex vi animæ patris, cui attribuitur generatio sicut principali generanti, non ex vi animæ concepti, etiam postquam anima inest: non enim conceptum generat se ipsum; sed generatur à patre. Et hoc patet discurrunt per singulas virtutes animæ. Non enim potest attribui animæ embryonis ratione virtutis generativæ: tum quia vis generativa non habet suam operationem nisi completo opere nutritivæ, & augmentativæ, quæ ei deservunt, cum generare sit jam perfecti: tum quia opus generativæ non ordinatur ad perfectionem ipsius individui, sed ad speciei conservationem. Nec etiam potest attribui virtuti nutritivæ, cujus opus est assimilare nutrimentum nutrito, quod hic non apparet: non enim nutrimentum in processu formationis trahitur in similitudinem præexistentis, sed producitur ad perfectiorem formam, & viciniorem similitudi-

ni patris. Similiter nec augmentativæ, ad quam non pertinet mutatio secundum formam, sed solum secundum quantitatem. De sensitiva autem, & intellectiva patet quod non habet aliquid opus formationi tali appropriatum. Relinquitur igitur quod formatio corporis, præcipue quantum ad primas, & principales partes, non est ab anima genita, nec à virtute formativa agente ex vi ejus, sed agente ex vi animæ generativæ patris, cujus opus est facere simile generanti secundum speciem. Hæc igitur vis formativa eadem manet in spiritu prædicto à principio formationis usque in finem; species tamen formati non manet eadem: nam primo habet formam seminis; postea sanguinis, & sic inde quousque veniat ad ultimum complementum. Licet enim generatio simplicium corporum non procedat secundum ordinem, eo quod quodlibet eorum habet formam immediatam materiæ primæ, in generatione tamen corporum aliorum oportet esse generationum ordinem propter multas formas intermediarias inter primam formam elementari, & ultimam formam, ad quam generatio ordinatur: & ideo sunt multæ generationes, & corruptiones sese consequentes.

Nec est inconveniens, si aliquid intermediorum generatur, & statim postmodum interrumpitur: quia intermedia non habent speciem completam, sed sunt ut via ad speciem; & ideo non generantur ut permanent, sed ut per ea ad ultimum generatum perveniatur. Nec est mirum, si tota generationis transmutatio non est continua, sed sunt multæ generationes intermedia: quia hoc etiam accidit in alteratione, & augmento: non enim est tota alteratio continua, neque totum augmentum; sed solum motus localis est vere continuus, ut patet in VIII. Physicorum. Quanto igitur aliqua forma est nobilior, & magis distans à forma elementari, tanto oportet esse plures formas intermediarias, quibus gradatim ad formam ultimam veniatur, & per consequens plures generationes medias: & ideo in generatione animalis, & hominis, in quibus est forma perfectissima, sunt plurimæ formæ, & generationes intermedia, & per consequens corruptiones, quia generatio unius est corruptio alterius. Anima igitur vegetabilis, quæ primo inest, cum embryo vivit vita plantæ, corrumpitur, & succedit anima perfectior, quæ est nutritiva, & sensitiva simul, & tunc embryo vivit vita animalis; hæc autem corrupta, succedit anima rationalis ab extrinseco immissa, licet præcedentes fuerint virtute seminis.

His igitur visis, facile est respondere ad objecta. Quod enim primo objicitur, oportere animam sensitivam eundem modum originis in homine, & in brutis habere, ex eo quod animal de eis univoce prædicatur: dicimus, hoc necessarium non esse: etsi enim anima sensitiva in homine, & bruto conveniant secundum generis rationem, differunt tamen specie, sicut & ea quorum sunt formæ: sicut enim animal quod est homo, ab aliis animalibus specie differt, per hoc quod est rationale; ita anima sensitiva hominis ab anima sensitiva bruti specie differt per hoc quod est etiam intellectiva. Anima igitur in bruto habet id quod est sensitivum tantum; & per consequens nec esse, nec ejus operatio supra corpus elevatur: unde oportet quod simul cum generatione corporis generetur, & cum corruptione corrumpatur. Anima autem sensitiva in homine, cum habeat supra sensitivam naturam vim intellectivam, ex qua oportet quod ipsa substantia animæ sit secundum esse, & operationem supra corpus elevata; neque per generationem corporis generatur, neque per ejus

cor-

corruptionem corrumpitur. Diversus ergo modus originis in animabus prædictis non est ex parte sensitivi, ex quo sumitur ratio generis, sed ex parte intellectivi, ex quo sumitur differentia speciei: unde non potest concludi diversitas generis, sed sola diversitas speciei.

Quod vero secundo objicitur, conceptum prius esse animal quam hominem, non ostendit rationalem animam cum semine prorogari: anima sensitiva, per quam animal erat, non manet, sed ei succedit anima quæ est simul sensitiva, & intellectiva, ex qua est animal, & homo simul, ut ex dictis patet.

Quod vero tertio objicitur, diversorum agentium actiones non terminari ad unum factum, intelligendum est de diversis agentibus non ordinatis. Si enim ordinata sint ad invicem, oportet eorum esse unum effectum: nam causa agens prima agit in effectum causæ secundæ agentis, vehementius quam etiam ipsa causa secunda: unde videmus quod effectus qui per instrumentum agitur à principali agente, magis proprie attribuitur principali agenti quam instrumento. Contingit autem quandoque quod actio principalis agentis pertingit ad aliquid in operato ad quod non pertingit actio instrumenti; sicut vis vegetativa ad speciem carnis perducit, ad quam non potest perducere calor ignis, qui est ejus instrumentum; licet operetur disponendo ad eam, resolvendo, & consumendo. Quum igitur omnis virtus naturæ activa comparetur ad Deum sicut instrumentum ad primum, & principale agens; nihil prohibet in uno & eodem generato, quod est homo, actionem naturæ ad aliquid hominis terminari, & non ad totum quod fit actione Dei. Corpus igitur hominis formatur simul & virtute Dei quasi principalis agentis & primi, & etiam virtute seminis quasi agentis secundi; sed actio Dei producit animam humanam, quam virtus seminis producere non potest, sed disponit ad eam.

Unde patet solutio ad quartum: sic enim homo sibi simile in specie generat, in quantum virtus seminis ejus dispositive operatur ad ultimam formam, ex qua homo speciem sortitur. Deum vero adulteris cooperari in actione naturæ, nihil est inconveniens. Non enim natura adulterorum mala est, sed voluntas: actio autem quæ est ex virtute seminis ipsorum, est naturalis, non voluntaria: unde non est inconveniens, si Deus illi operationi cooperatur ultimam perfectionem inducendo.

Quod vero sexto objicitur, patet quod non de necessitate concluditur. Etsi enim detur quod corpus hominis formetur priusquam anima creetur, aut è converso, non sequitur quod idem homo sit prior se ipso: non enim homo est suum corpus, neque sua anima. Sequitur autem quod aliqua pars ejus sit altera prior, quod non est inconveniens: nam materia tempore est prior forma: materiam dico, secundum quod est in potentia ad formam, non secundum quod actu est per formam perfectam, sic enim est simul cum forma. Corpus igitur humanum, secundum quod est in potentia ad animam, utpote quum nondum habet animam, est prius tempore quam anima; tunc autem non est humanum actu, sed potentia tantum; cum vero est humanum actu, quasi per animam humanam perfectum, non est prius, neque posterius anima, sed simul cum ea.

Neque etiam sequitur, si anima ex virtute seminis non producitur, sed solum corpus, quod sit imperfecta operatio tam Dei, quam naturæ, ut septima ratio procedebat. Virtute enim Dei utrumque fit, & corpus, & anima; licet formatio corporis sit ab eo

mediate virtute seminis naturalis, animam autem immediate producat. Neque etiam sequitur quod actio virtutis seminis sit imperfecta, cum perficiat hoc ad quod est.

Sciendum est etiam, in semine virtute contineri omnia illa quæ virtutem corpoream non excedunt, sicut scænum, culmus, internodia, & similia: ex quo concludi non potest, quod id hominis quod totam virtutem corpoream excedit, in semine virtute continueatur, ut octava ratio concludebat.

Quod autem operationes animæ videntur proficere in processu generationis humanæ, sicut proficiunt corporis partes, non ostendit animam humanam, & corpus, idem principium habere, sicut nona ratio procedebat; sed ostendit quod dispositio partium corporis est necessaria ad animæ operationem.

Quod autem decimo objicitur, corpus animæ configurari, & ob hoc animam sibi corpus simile præparare, partim quidem est verum, partim autem falsum. Si enim intelligatur de anima generantis, est verum quod dicitur; falsum autem, si intelligatur de anima generati: non enim virtute animæ generati formatur corpus quantum ad primas, & præcipuas partes, sed virtute animæ generantis ut supra probatum est. Similiter etiam omnis materia suæ formæ configuratur; non tamen hæc configuratio fit ex actione generati, sed ex actione formæ generantis.

Quod autem undecimo objicitur de seminis vita in principio decisionis, patet quidem ex dictis, non esse vivum nisi in potentia; unde tunc animam actu non habet, sed virtute; in processu autem generationis habet animam vegetabilem, & sensibilem ex virtute seminis: quæ non manent, sed transeunt, anima rationali succedente.

Neque etiam si formatio corporis animam humanam præcedit, sequitur quod anima sit propter corpus, ut duodecima ratio inferebat; est enim aliquid propter alterum dupliciter. Uno modo propter ejus operationem, sive conservationem, vel quidquid hujusmodi est quod sequitur ad esse; & hujusmodi sunt posteriora eo propter quod sunt, sicut vestimenta sunt propter hominem, & instrumenta propter artificem. Alio modo est aliquid propter alterum, idest propter esse ejus; & sic quod est propter alterum, est prius tempore, & natura posterius. Hoc autem modo corpus est propter animam, sicut etiam omnis materia propter formam. Secus autem esset, si ex anima & corpore non fieret unum secundum esse, sicut dicunt qui ponunt animam non esse corporis formam.

CAPUT. XC.

Quod nulli alii corpori nisi humano unitur substantia intellectualis ut forma.

Quia vero ostensum est cap. lvi. substantiam aliquam intellectualem uniri corpori ut formam, scilicet animam humanam; inquirendum restat utrum alicui alteri corpori aliqua substantia intellectualis ut forma uniat. Et quidem de corporibus cælestibus, quod sint animata anima intellectuali, superius est ostensum quid de hoc Aristoteles senserit, & quod Augustinus, Gennadius Lib. de Eccles. dogm. cap. lvi. hoc sub dubio reliquit: unde præsens inquisitio circa corpora elementaria versari debet. Quod autem nulli corpori elementari substantia intellectualis uniat ut forma, nisi humano, evidenter apparet.

S

Si